

Literatura română interbelică

1.) Reviste și tendințe în evoluția literaturii

Perioada interbelică cuprinde anii 1918-1944. Această perioadă se caracterizează pe plan european prin înfrângerea Germaniei în timpul primului război mondial, prăbușirea imperiului Austro-Ungar și revoluția din Rusia. Pe plan național se realizează unitatea națională și integrarea în ritmul european de modernizare.

În literatură tendințelor umaniste democratice care domină în epocă li se opune forme de ideologie rasiste. Fasciste, reacționare. De aceea viața literatură cunoaște conflicte și polemici violente. În acest context se impun personalități ca Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Mateiu Caragiale, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, Eugen Lovinescu, Tudor Vianu.

2.) Reviste și curente

După primul război mondial ziare cu pagină literară și reviste literare sporesc la număr. Așa avem "Viața românească". Apare la 6 martie 1906 la Iași sub conducerea lui Constantin Stere, și Paul Bujor, director științific devine profesorul dr. Ion Cantacuzino, iar proprietarii revistei sunt Constantin Stere, Ion Botez, Garabet Ibrăileanu. Din 1915 directorul unic al revistei rămâne Garabet Ibrăileanu. În timpul primului război mondial revista își încetează apariția până în 1920 când re apare sub conducerea lui Ibrăileanu. Din 1930 revista se mută la București, conducerea fiind preluată de Mihail Relea și George Călinescu. Din 1948 va apare seria care continuă și astăzi.

În "Viața românească" accentul se pune pe

- autenticitate și specificul național înțeles ca dimensiune socială, important fiind poporul și rasa
- europenizarea ca asimilare a spiritului național
- repudierea decadentismului și simpatia pentru țărănime.

În jurul acestei reviste se dezvoltă curentul literal cunoscut sub numele poporanism. Dintre scriitorii de la "Viața românească" amintim pe Spiridan Popescu, Calistrat Hogaș, Jean Bart, Pătășcanu, Mironescu, Sadoveanu, Topîrceanu, Ionel Teodoreanu și alții.

În perioada interbelică disputele literare duc în jurul modernismului și al tradiționalismului.

Modernismul denumește tendința inovatoare într-o anumită etapă a unei literaturi. Modernismul apare în literatura secolului al XX.-lea opunându-se tradiționalismului proclamând noi principii creației. Tendința modernistă susține:

- europenizarea (sincronizarea) literaturii naționale cu literatura Europei
- promovarea scriitorilor tineri

- teoria imitației
- eliminarea decalajului în cultură
- trecerea de la o literatură cu tematică rurală la una de inspirație urbană
- cultivarea prozei obiective
- evoluția poeziei de la epic la liric și a prozei de la liric la epic.

În literatura română Eugen Lovinescu teoretizează asupra modernismului în revista “Sburătorul” și în cenaclul cu același titlu. Revista “Sburătorul” apare la București între anii 1919-1922 și apoi între 1926-1927. Îl are ca și conducător pe Eugen Lovinescu. Cenaclul “Sburătorul” are o existență mai îndelungată între 1919-1947. Obiectivele grupării erau:

- promovarea tinerilor scriitori
- imprimarea unei tendințe moderniste în evoluția literaturii române.

Primul obiectiv s-a realizat prin lansarea unor nume ca Ion Barbu, Camil Petrescu, Ilarie Voronca, George Călinescu, Pompiliu Constantinescu.

Al doilea obiectiv a cunoscut un proces mai îndelungat de constituire. Eugen Lovinescu își dezvoltă concepțiile sale moderniste în lucrările Istoria civilizației române moderne și Istoria literaturii române contemporane. În aceste lucrări modernismul lovinescian pornește de la ideea că există:

- un spirit al veacului explicat prin factori materiali și morali, care imprimă un proces de o modernizare a civilizațiilor de integrare într-un ritm de dezvoltare sincronică
- teoria imitației care explică viața socială prin interacțiunea reacțiilor sufletești
- principiul sincronismului care în literatură înseamnă acceptarea schimbului de valori a elementelor care conferă noutate și modernitate fenomenului literar.

Dintre colaboratorii la revista “Sburătorul” amintim Ion Barbu, Ilarie Voronca, Tristan Țara și alții.

Prin traditionism se înțelege continuarea vechilor curente tradiționale preluându-se ideea că istoria și folclorul sunt domeniile relevante ale specificului unui popor. La aceste concepții se adaugă de către Nechifor Crainic factorul spiritual, credința religioasă ortodoxă care ar fi elementul esențial de structură a sufletului țărănesc. Consecința acestei teze era că opera de cultură cu adevărat românească trebuia să includă în substanța ei ideea de religiozitate.

Revista tradiționalistă este “Gândirea” care apare la Cluj în 1921 sub conducerea lui Cezar Petrescu și Cucu. În 1922 revista se mută la București și trece sub conducerea lui Nechifor Crainic. Va continua să apară până în 1944. Scriitorii tradiționaliști au căutat să surprindă în operele lor particularitățile sufletului național prin valorificarea miturilor autohtone a situațiilor și credințelor străvechi.

Dintre scriitorii tradiționaliști amintim Lucian Blaga, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, iar dintre prozatori Cezar Petrescu, Mateiu Caragiale și dintre dramaturgi Adrian Maniu și Lucian Blaga.

Aici intră "Revista fundațiilor regale" care apare lunar la București în două senii. Prima între 1934-1945 și a doua între 1945-1947. Revista își propune să fie o publicație cu rădăcini în toate terenurile activității naționale. Primul redactor șef al revistei este Paul Zaripol, care orientează revista pe direcția maioreșciană. După 1934 conducerea revistei o ia Camil Petrescu și apoi Dumitru Caracostea. Seria nouă apare sub conducerea lui Al. Rosetti.

Dintre colaboratori ai revistei amintim pe Tudor Arghezi, Gala Galaction, Ion Barbu, Hontensia Papadat Bengescu.

În această perioadă apar publicații de avangardă. Avangardismul european are ca punct de plecare curentul nou conformist numit dadaism. Acesta a fost inițial la Zürich de Tristan Ţara. Dadaistii își exprimau disprețul față de o lume incapabilă să oprească barbaria și crima. Ei cultivau antiliteratura, antimuzica, antipictura, ajungând în domeniul absurdului. Din acest curent decurg curentele de avangardă: constructivismul și suprarealismul.

Constructivismul românesc s-a grupat în jurul revistei "Contemporanul" condusă de Ion Vinea. Constructiviștii subliniau necesitatea unei corespondențe între artă și spiritul contemporan al tehnicii moderne care inventează forme noi, conturând natura, Ion Vinea a solicitat ca și colaboratorii ai revistei pe scriitorii Arghezi, Ion Barbu, Camil Petrescu, dar și pictori și sculptori dintre care Constantin Brâncuși. Sunt și alte reviste constructiviste ca "Integral" și "Punct".

Suprarealismul a fost teoretizat și practicat la revistele "Alge" și "Urmuz". Suprarealismul urmărea prin programul său pătrunderea artei în planul inconștientului, al visului, al delirului în care spațiile umane scapă controlul conștientului. Dintre reprezentări suprarealismului amintim pe plan European: Louis Aragon, dintre pictori Picasso, iar dintre scriitorii români Aurel Baranga, Sașa Pană și chiar Tudor Arghezi.

3.) Proza din perioada interbelică

Anii interbelici se caracterizează în literatura română printr-o remarcabilă dezvoltare a romanului care în scurt timp atinge nivelul valoric european.

Romanul românesc își lărgiște tematica, el cuprinzând medii sociale diferite și problematici mai bogate și mai complexe. Un an de referință pentru romanul românesc este 1920, când apare "Ion" a lui Liviu Rebreanu. Până la apariția acestui roman au apărut și alte romane cum sunt "Ciocoi vechi și noi" a lui Nicolae Filimon, "Romanul comăneștilor" a lui Dului Zamfirescu, "Mara" de Ion Slavici și "Neamul șoimăreștilor" de Mihail Sadoveanu. "Ion" este însă primul roman românesc comparabil cu capodoperele universale prin impresia copleșitoare de viața pe care o degajă.

În romanul interbelic se continuă inspirația rurală prin operele lui Sadoveanu, și Rebreanu, dar pe trepte valorice superioare și cu modalități specifice. Acum apar romanele citadine în care cadrul de desfășurare al acțiunii este orașul modern. Așa avem creațiile lui Camil Petrescu, Călinescu, Hontensia Papadat Bengescu. Legat de mediul citadin se dezvoltă și problema intelectualului strălucit ilustrată de romanele lui Camil Petrescu.

În perioada interbelică se intensifică dezbaterile cu caracter teoretic în legătură cu romanul. Astfel Garabet Ibrăileanu în studiul “Creație și analiză” constată existența a două principale tipuri de roman:

- romanul de creații, care prezintă personajele în deosebi prin comportamentul lor
- romanul de analiză care este interesat de viața interioară de psihic.

Mare importanță o are în acest domeniu teoretic conferința lui Camil Petrescu “Noua structură” și opera lui Marcelu Prust. Din acest studiu se deprinde o nouă viziune a supraposibilităților de cunoaștere a ființei umane în acord cu evoluția filozofiei și științelor.

În perioada interbelică romancierii experimentează tehnici multiple ale romanului modern. Astfel avem tendința de revenire la modelele tradiționale precum cel balzacian pe care George Călinescu îl folosește în “Enigma Otiliei”. El considera absolut necesar dezvoltarea romanului românesc pe linia studiului caracterului.

Romanul interbelic cunoaște și alte orientări cum este cea lirică în opera lui Ionel Teodoreanu, estetizantă și simbolică la Mateiu Caragiale, memorialistă la Constantin Stere și fantastică la Mircea Eliade.

Pe lângă roman în proza interbelică se dezvoltă: nuvela la Gib Mihăiescu, reportaj literar la Seo Bogza și proza originală a lui Urmuz deschizătoare de drumuri pentru literatura deceniilor următoare.

Ca reprezentanți de seamă a prozei interbelice amintim pe Mihail Sadoveanu.